

natkozású adattal lehetne igazolni azokat a lehetőségeket, amelyekkel bármelyik egyházközség történetének megírását változatosabbá, életteljesebbé lehetne tenni. A rendelkezésre álló keret azonban a teljesebb kép megrajzolására ez alkalommal nem ad lehetőséget. De úgy gondoljuk, hogy indítéknak a közölt példák is elegendőek. Befejezésül még csak arra szeretnénk felhívni a figyelmet, hogy az említett forrásoknak nincs olyan, bármilyen jelentéktelennek látszó adata, amit az egyes korok, időszakok átfogóbb megismeréséért ne lehetne eredményesen hasznosítani. Az adatok válogatásával, problémák szerinti csoportosításával, rendszerezésével aztán valóban lehetővé válik egy-egy eklézsia és közössége lüktető életének hiteles rekonstruálása.

FELHASZNALT FORRÁSOK:

Az Csehétfalvi Unitaria Szent Ecclesianak szám tarto Könyve. Anno 1711 die 23 octobris Kathalogus Ecclesiasticorum Bonorum.

Protocollum Ecclesiae Unitariae Medeseriensis Super Perceptis et Erogatis.

Protocollum Ecclesiae Unitariae Szent-Mihályiensis cum filialibus Kobatfalva Demeterfalva et Bentzed confectum Ao 1789.

A kedei Protocollum Ecclesianak Libellusa.

Kadácsí Ecclesia Könyve mely csináltatot Anno 1745 Esztendőben Akkori praedicator Sárdi István által, melyben vadnak irva az Ecclesiai Törvények, az Ecclesia Földei Szenafüvei és az Ur Asztalra valo edények, abroszok.

Nemes Kereszturfi Székben kevés számból álló Venerabilis Szent Miklosi Unitaria Ecclesia Libellusa. (Az 1791. évvel kezdődik.)

Libellus In Usum et Rationem Ecclesiae Unitariae Tordátfalviensis sura et industria Curatoris temporis existentis D. Francisci Boros Compactus Anno 1750 Diebus Junii.

Tarcsafalvi Unitaria Ecclesia Libellusa.

FŐRIS GÉZA

ADATOK A PIPEI EGYHÁZKÖZSÉG TÖRTÉNETÉBŐL*

II. rész

5. Kisgyörgy András lelkész (1805—1808)

Gálfalvi István lelkész 37 évig szolgált a pipei egyházközségben. Utóda Kisgyörgy András lett, akit Szentbenedekről hoztak Pipére lelkésznek. 1800-ban nősült és vette feleségül Gálfalvi István pipei lelkész 23 éves Julianna nevű leányát.

Az új lelkészi családnak helyzetéről mindössze annyit tudunk, hogy 1808. ápr. 15-én József nevű fiukat keresztelték. Hamarosan, ez év aug. 29-én Kisgyörgy András lelkészt temették el. E szomorú eseményt így örökítették meg: „29 8^{-ban} temettetett Tiszteletes Kús György András ó kegyelme a Pipei Unitaria Ecclesia Ifju Tiszteletes Papja ki felett ac-

* Az I. rész a KerMagv. 83. (1977). évf. 103—108. jelent meg.

torok voltak Tiszteletes Márkos András a Boldog Asz[ony]f[al]vi és Tiszteletes Kontz Márton a Ravai Nemes Ecclesia Tiszteletes Papjai.“ Fel-tételezük, hogy Kisgyörgy András itt pihen valahol a pipei temetőben, jeltelen sírban. Az 1808. évi gondnoki számadásnak egy kiadási tételét idézzük: „A Tiszteletes Pap Kis György András ő kegyelme elhaláloz-ván eltemetésekor tett költségnek felét . . . az özvegynek az Ecclesia meg-fondította 5.18.“ (forint és dénár!).

Kisgyörgy András lelkész idejében a kántori lakást újrafedette, a lelkései lakást és csúrt javíttatta *Bálint István* (1804—1805) gondnok, Marosi István utódjaként. Új kántortanító érkezett az egyházközségbe, *Marosi Sámuel*, aki nem sokáig szolgált az egyházközségben: 1805-ben már *Kozma Pál* a kántor. Megemlíjtjük, hogy ebben az időben ünnepi deákja, legátusa van az egyházközségnek. Ez valóban dicséretet érdemel, de az már kevésbé, amit alább idézünk: „curator Bálint István két esz-tendeig folytatott curatori hivatalát erőszakosan rezignálá, melyért 1 forintig meg is büntették, melyet a maga tulajdon pénzéből ki is fi-zete. Ezek után az eklésia választása szerént esék a curatorságra való candidatió Simó György ő kegyelmére ez is teljességgel fel nem vállalá készebb lón magát a büntetés alá engedni, aminthogy meg is büntet-tetek.“ A gondnokságot végül is *Simó András* (1806—1809) vállalta el. Számadásában a kántori lakás, sütökemence, istálló tartarozására kiadott összegek szerepelnek. 1806-ban egy új szőlőt telepít az egyházközségnek a Vám nevezetű dűlőben. 1807-ből egy kiadási tétel arra mutat, hogy új kántortanító érkezett a faluba *Sipos Dániel* személyében.

Lelkészek eltávoznak vagy meghalnak, csak az eklésia marad s lát-szik maradandónak, s ilyenkor mindig az történik, ami történni szokott. „A Tiszteletes Pap Kis György András atyánkfia meghalálozván az Ecclesia más pappal való helyettesítését kéri.“ Ez meg is történt 1809-ben, amikor Márkos András töltötte be az üresen maradt lelkései állást.

6. Márkos András lelkész (1809—1832)

Márkos András lelkész 1755-ben született, valószínűleg Kissolymos-ban. Erre utal Gálfalvi István pipei lelkész 1783 évi feljegyzése: „Leá-nyomat Évát adtam kidei prédikátor kissolymosi Márkos András uram-nak.“ A kidei egyházközségben 1781-től 1787-ig szolgált; 1809-ben fog-lalta el a pipei állást.

Az új lelkész családi állapotáról nem sokat tudunk. Csupán egy leá-nyát ismerjük, Máriát, aki 1800-ban született, valószínűleg Böződön. Mária 1821-ben Pipére ment férjhez alszegi ifjú Bálint Mihályhoz, ki-nek édesapja vincellér volt. E házasságból született egy fiú, akit a nagy-apa az anyakönyvbe így jegyzett be: „Kereszteltem a vejem alszegi ifjú Bálint Mihály fiacskáját Balást.“ A továbbiakban — és még ma is — fontos szerepet töltött be az a Pipén nem használt keresztnév. Bálint Balás leszármazottjait a többi Bálintoktól a „Balázs“ jelzővel különböz-tették meg. Ma is pl. Bálint Jánost, ki a datki unitárius egyházközségből vett feleséget magának, Pipén Balázs Jánosnak nevezik. E Bálint család egyedüli fiú utóda, ki elköltözött Pipéről, s vele együtt a Balázs mel-léknévvel illetett Bálintok is eltűntek. Leányágon még többen vannak, hiszen sokan voltak testvérek, de utódaik már nem öröklék a nevet.

Az egykori Bálint Balázs édesanyja, Márkos Mária 1849-ben, 49 éves korában kolerában halt meg.

Márkos András lelkész egy 1809-beli temetést így örökített meg: „Die 2-be iuni temettetett el Bordoson Tiszteletes Kolozsvári Mihály ő kegyelme ki felett egyik actor voltam én Márkos András Pipei Pap, a másik aktor volt segéd Notarius Tiszteletes Kontz Márton Ur a Ravai Pap: a cantorkodást pedig vitte Tiszteletes Györke Mihály uram a Sákodi Pap.“ 1810-ben Márkos Andrást az akkori bordosi lelkész helyettesíti, mert így szól a feljegyzés: „az én Kolozsvárra való járásom alatt Bordosi Pap T. Pálfi György ő kegyelme egybe eskette felszegegy nagyobb Simó Jánost a Zsigmond János hajadon leányával Zsigmond Katával.“ Ugyanebben az évben halt meg a pipei kántortanító: „Die 6^a 9^{br} [is] temettetett a Pipei Cantor Sipos Dániel két prédikátorral az egyik actor én voltam, a másik tiszteletes Györke úr Sákodról.“ 1816-ban Márkos András lelkész apósa halt meg, ki hosszú időn át pipei lelkész volt: „27^a febr. temettetett Idősb Néhai Tiszteletes Gálfalvi István anno 87, ki felett actorok voltak a Sákodi pap Györke Mihály és Siménfalvi pap Kolozsvári Sámuel ő kegyelmek.“

Márkos András szolgálatának utolsó évében segédlelkésként kapott, minden bizonnyal meggyengült egészségi állapota következtében. 1832-ben, 77 éves korában vonult nyugalomba. 1834. szept. 19-én temették el, s azt is feljegyezték róla, hogy halálát tűz okozta. Ebben az évben ugyanis a faluban tűzvész volt, s 16 gazdának a jószága égett le és az egyháznak egy taxás zsellér háza. Az a szájhagyomány, hogy Márkos András lelkész benn égett a papi lakásban, csak fenntartással fogadható el. A lelkészi lakás a tűzvésztől érintetlen maradt, máskülönben Márkos András nem is lakott itt. Ha nevezett az egyházközségnek egy bérbé adott házában lakott s történetesen abban, amelyet meg is említenek, hogy leégett, úgy a szájhagyomány elfogadható. Felesége 5 évvel éli túl, s 1839. okt. 9-én, 76. évében vérhasban halt meg.

Most vessünk egy pillantást Márkos András lelkész és a gyülekezet munkájára, annak dicséretes eredményeire.

Orbán István gödörbéli (1808—1810) gondnoksága alatt a lelkész vezetésével megkezdődnek az előkészületek a mai templom építésére; anyagot szereznek be és a kőművesekkel megkötik a szerződést. Ugyanakkor gyűjtést indítanak a templomépítés költségeinek fedezésére; 69 veder bor gyűlt be a faluból. 1810-ben az eklézsia tagjai fát szállítottak Segesvárra, s az ebből begyűlt összeget, 144 forintot szintén erre a célra fordították. Az egyházközség szőlőjében termelt bort eladták, 20 vedret 60 forintért. Ebben az évben a templom falait felépítették, erre mutat a következő kiadási tétel: „A templom fundamentuma kiásása idején úgy a templom kőfala bevégezésekor s a régi templom elrontásakor azokon dolgozók számára áldomást adott [ti. a gondnok].“ Az ács-pallérnak 13 forintot fizettek.

Orbán István kétévi gondnokság után valamilyen okból lemond, de később egyfolytában még 15 évig lesz gondnok a egyházközségnek. Helyét *Orbán Mihály* (1811—1813) töltötte be. Az eklézsia új kántortanítója Sipos Dániel után *Szabó István* lett. Újra gyűjtöttek a templomépítés szükségére, 9—9 kupa gabonát ajándékoztak családonként, amiből 56 forintot kapnak. A templom részére adakozók közül nyolc nem az eklézsia tagja: Gr. Bethlen Sándor 13 forint, Gr. Bethlen Gergely

6 f., Gr. Kornis János 30 f., Pataki László 2 f., Buzogány János (újszékelyi) 1 f., Kecskés István (ravai) 1 f., Pap János (székelykeresztúri) 17 f., Bíró József 6 f.

Az eklézsia 55 veder bort adott el 330 fr. értékben. A hívek adománya 654 forintot tett ki. Az egyházközség a költségek fedezésére a falu ugarhatárában egy darabot elkerített, hogy a gazdák termésük tizedjét fizessék a templomépítés javára. 1811-ben a jegyzőkönyv végén ez áll: „a vizitáció örömmel szemléli, hogy az újra épített templom már fedél alá is kerekedett.“ 1812-ben a felepült templomban megtörtént az első istentisztelet, erre mutat a gondnoki számadás egyik bevételi tétele: „az új templom első lett Isteni tisztelet alkalmaságából jó pénzben jött 1. ⁶⁰ fr.“

Simó K. András (1813—1816) gondnoksága idején a templomrendezés nagy gondja mellett még egyéb baj is tamadt. Szabó Istvan kántortanító iszakossá lett, s ezért panaszok merülnek fel ellene. 1813-ban el is mozdították állásából, helyét új kántortanító foglalta el *Kontz Péter* (1814—1817) személyében. *Simó K. András* gondnoksága alatt megkezdődtek az előkészületek a torony építésére. Utána új gondnok következik *Orbán István* gödörbéli (1816—1830) személyében, akire már utaltunk. A 75 éves kántor, *Kontz Péter* 1817-ben nyugalomra vonult, helyét *Bomhér József* (1817—1837) foglalta el. A toronyépítést folytatták, s 1819-ben a vizsgálószerk azt jegyezte fel, „hogy a templom szépen elkészítettetett“; 1824-ben pedig a következőket: „A templom az Isteni segedelem által tökéletesen bevégeztetvén igen szép karban találtatott.“ A templom és torony építésének időszaka az előkészületekkel együtt a befejezésig másfél évtizedet ölelt fel, s nagy áldozatot követelt a püpei gyülekezettől. Bár mások is segítségére siettek, de nagyjából önmagától építette fel 3531 forint összköltséggel. Ez a kiadás végösszege, de ezenkívül a közmunkák még mennyi áldozatot és odaadást követeltek. Csupán meszet 972 és fél vékát használtak fel, amit a homoródmenti meszesek szállítottak a templom és torony építéséhez.

Az építőmester *Kálnoki János* volt, aki időközben meghalt, és a munkálatokat székelykeresztúri *Szakács János* folytatta.

A következő években az építkezések és javítások szüneteltek, az egyházközség javai azonban gyarapodtak. 1827-ben homoródmási *Sebestyén Mihály* és *László Zsuzsanna* egy abroszt és egy úrasztali terítőt adományoztak. 1829-ben a gondnok egy szószékkoronát készítettett, amely 138 fr-ba került az egyházközségnek. Ebben az évben még egyszer újrameszelték a templomot. Ezzel az annyira tevékeny gondnok, gödörbéli *Orbán István* hivatalától végleg elbúcsúzott. A vizsgálószerk is dicsérrel emlékezik meg róla.

7. *Vitális Mihály* lelkész (1832—1849)

Az 1832. évi gondnoki számadásban két kiadási tétel szerepel: az egyik a „segéd pap dolgában Kolozsvárra járt követnek“, a másik „a segéd pap Kolozsvárról ide szállítása“ alkalmával fizetett összeg. Az egyházközség segédlelkészt kapott *Vitális Mihály* személyében. 1832. jan. 10-én esperesi vizsgálatot és másnap köri közgyűlést tartottak Pipén. Az istentisztelet után a soron levő kérdések megtárgyalására a lelkési

lakáson gyűltek össze Márkos András rendes lelkész, Vitális Mihály ségedlelkész, Bomhér József tanító, Szász János gondnok és a presbiterek. Az egyházközség vezetősége kérte a vizsgálószéket, hogy Vitális Mihályt tekintsék rendes lelkésznek, s Márkos Andrást mentsék fel a szolgálat alól. A vizsgálószék azt válaszolta, hogy a központ rendelkezését megváltoztatni nem tudja. Az öreg lelkész mellé rendelt segédpap a vénség iránti tisztelet kifejezése és a hosszas hív szolgálat jutalmáért. Azonban az 1832. nov. 15-én felvett jegyzőkönyv Vitális Mihályt már rendes lelkész-ként említi. Sokat nem tudunk róla. Elettársát Uzoni Kárikliának hívták. Gyermekeik: Borbála, Dénes, Gyöngy, Imre és Izabella itt születtek Pipén. Benczédi Márton magyarországi lelkész keresztelte őket és vállalta feleségével, Vári Borbálával a keresztszülőséget. Vitális Mihály majdnem 19 évi szolgálat után a firtosmartonosi egyházközségbe ment át, ahol működését 1850-ben kezdte meg.

Vitális Mihálynak pipei munkatársa Bomhér József tanító volt. Róla csupán annyit tudunk, hogy első feleségét Sebestyén Juditnak hívták. Ebből a házasságból 1822-ben született Mózes nevű gyermekük. 1833-ban újranősült. Felesége Bálint Julianna, valószínűleg pipei. Amikor szolgálatát félbehagyta, itt maradt; említi, hogy az egyházközségnek egy kis házacskáját vette bérbe.

1833-ban a kántori telken Szász János (1830—1840) gondnok új csúrt építtet. Ez időben a siménfalvi és a csekefalvi templomkéregetőknek adnak egy kevés összeget. 1834-ben a székesi református és a bordosi unitárius egyházközségnek adnak segítséget az építésre, 1836-ban pedig a kénosi templomra adakoznak. Ebben az évben új paplakás épült, mely 202 forintba került. Azonban már a következő évben az új lakás pincéjének oldala bedőlt a nagy esőzések miatt. 1839. nov. 27-én Székely Miklós püspök látogatta meg az egyházközséget. Számbavette az egyházközség vagyonát, mely majdnem ugyanaz volt, mint 38 évvel azelőtt, de a közel négy évtized alatt új templom és papi lakás épült. A püspöki látogatásról készített jegyzőkönyv végén az egyházközség lélekszámát is feltüntették: 1839-ben 308 lélek volt.

A püspöki vizsgálatkor Orbán Mihály volt az énekvezér, aki 1838-ban kezdte meg szolgálatát. 1839-ben feleségül vette kissolymosi Mátéfi Annát. Élete vége felé Pipén lakást vásárolt és bele is költözött. 31 évi szolgálat után 1869-ben halt meg. A temetési költségek felét az egyházközség fizette.

1840. máj. 7-én Szász János gondnok halála után rendkívüli gyűlést hívtak össze, hogy az egyházközség vagyonát átadják az új gondnoknak. A gyűlésen megjelent az özvegy felesége és fia, Szász István is. Mindent a legnagyobb rendben találtak, ami a néhai gondnok pontos és lelkiismeretes munkáját igazolja. A számadások után a gyűlés Rüszt Istvánt (1841—1844) választotta gondnokká, aki újraépíttette a lelkészi telken levő csúrt, és kutat ásott. 1842-ben az esperesi vizsgálatot Magyarországon tartották meg, mivel a sáros, járhatatlan út miatt a vizsgálószék nem jöhetett át, hanem átrendelte a lelkészt és a gondnokot. Az egyházközség javai egyre gyarapodnak. Simó Dániel egy kis telket adományozott az egyházközségnek. Földes Ferencné Tóth Rozália egy asztalt adományozott a templomba, Kendi Sámuelné Vas Mária ref. asszony pedig egy úrasztali terítőt. 1843-ban ugyancsak Földes Ferencné Tóth Rozália egy önkannát adományozott úrvacsoravétel céljára. Ebben az esztendő-

ben hatalmas vihar és jégeső rongálta meg az egyházi épületeket, a papi lakás ablakait is beverte.

1844-ben az egyházközség orgonát vásárolt a szászmagyarósi lutheránusoktól. A használt orgona 150 forintba került, amit a Főtanács nem engedett kifizetni az egyházközség tőkepénzéből. A kérdést úgy oldották meg, hogy az orgona javára eladták a falu bikáját, s még a hívek között is gyűjtöttek.

1844-ben Rüszt István gondnok meghalt, helyét Orbán András (1845—1850) foglalta el. 1846. dec. 16-án az esperesi vizsgálószerk akadályokra hivatkozva nem jelent meg az egyházközségben, és Ravába rendelték számadásra a lelkészt és a gondnokot.

A régi iratok olvasása közben egy érdekes feljegyzésre bukkantunk, amit alább idézünk: „1847. április 6-án temettetett néhai kedves emlékü Tudos Derzsi pap Uzoni Fosztó Péter ritka kegyességü s kedves emlékü neje: Tiszteletes Tóásó Anna természetes halállal 69.^k évében.“ 1848-ban viszont a következőket jegyezték fel: „Nemes Miklósvár Széki Bölöni Nemes huszár katona Ifju legény Nagy József és Néhai Derzsi pap Tiszteletes Uzoni Fosztó Péter úr özvegy leánya, Uzoni Fosztó Zsuzsánna amaz 26 e pedig 28 évűek mindketten unitáriusok... jelen évi bõjt hava 11. napján itt Pipén a Papság házánál megmátkásodtak.“ A fentiekbõl arra a következtetésre jutottunk, hogy Vitális Mihály felesége Uzoni Kárikliia Uzoni Fosztó Péter derzsi pap leánya volt. Ezért van itt Pipén bejegyezve Fosztó Péter özvegyének, Tóásó Annának halálesete és az özvegy leányának, Zsuzsannának itt tartott esküvõje.

1847-ben az esperesi vizsgálószerk azt a megállapítást tette, hogy a templom stakaturja omladozott, fedele, szarufái elgörbültek, és mindezek javítást kívánnak. Az eklézsia építésztt fogadott, és fenyõfát vásárolt. Tavasszal a templom fedelzetét újræpítették, ami 384 forintba került; ugyanakkor a patakon át pallót is csináltak. Az egyházközség javai egy papiszék takaróval gyarapodtak, melyet Mille Istvánné pipei Zsigmond Sára özvegy kapitányné adományozott 1848-ban.

Két esztendeig nem tartottak esperesi vizsgálatot; ez az 1848-as forradalom eseményeivel kapcsolatos helyzettel magyarázható. A vizsgálószerk 1850. febr. 1-én jelent meg újra az egyházközségben, hogy az elmúlt két év gondnoki számadásait felülvizsgálja. A jegyzõkönyvet így kezdték: „Hazánk viharos idõszakában ama 1848-ik és 1849-ik években egyházi vizsgálat nem tartatván, a forradalmak csillapultáival legõttan meglátogatta az egyházi vizsgálat ezen pipei anyaszentegyházat is...“ Ebben az idõben az egyházközségtõl a kisebbik harangot elvették ágyúöntés céljára. A harangot Kolozsvárra szállították, de nem használták fel; megmaradt és hazaszállították.

Vitális Mihály lelkész után 1849-ben Kis Mózes lelkész következett.

Mielõtt továbbmennénk, vessünk egy pillantást az elmúlt száz esztendõ népesedési eseményeire. A születési adatokat vizsgálva, megállapíthatjuk, hogy a falu nagyságához viszonyítva elég nagy a keresztelések száma: 1796-ban 16, 1798-ban 15, 1827-ben 17, 1843-ban 16 gyermeket kereszteltek. Egpár ikerszületés is történt: 1789-ben Simó András, 1782-ben Bálint István, 1807-ben Bálint Gergely, 1818-ban Gergely Mihály, 1814-ben Ferenc András, 1823-ban Simó Mihály, 1827-ben Gergely Gyõngy, 1830-ban pedig hármasiker született Gergely (Istók) János családjában. A gyermekhalandóság 1750—1850 között általában nagy, amit

a himlő és egyéb járványos betegségek okozták. A legtöbb temetést 1849-ben jegyezték be, oka a kolerajárvány volt. 1849. júl. 23-tól szeptember 6-ig 21-en haltak meg, gyermekek és felnőttek. Amikor ez a járvány megszűnt, egy hétre rá fellépett a szamarcköhögés, és hét gyermeket követelt áldozatul.

Tragikus haláleset a járványokon kívül kevés volt. 1791-ben feljegyezték, hogy felszegi Simó Mihály leánykája beleesett a felszeg kútjába és belehalt. 1815-ben Orbán István akkor nősült fiatal házasember váratlanul halt meg. Ugyanebben az esztendőben Simó György vesztette el egy 20 esztendős fiát és egy 18 esztendős leányát. Szintén 1815-ben temették el Simó Andrást, 4 hét múlva feleségét, utánuk négy árva maradt. Ebben az évben egyébként 14-en haltak meg fiatalok és öregek egyaránt, a halálesetek okát nem jegyezték fel.

Pipei viszonylatban kevés ember élt 90 éven felül. 1790-ben gödörbeli Orbán István 95 éves, 1815-ben Szász Ferenc és Orbán András 92 éves korában halt meg. 1833-ban a 94 éves Szász Andrást temették, Gergely András viszont 1851-ben ugyancsak 92 éves korában halt meg.

Az írások súlyosabb testi fogyatékoságban szenvedőket is megemlítenek. Szőlő alatt lakó Gergely Mihálynak volt egy néma fia (1792), Orbán Mihálynak egy nyomorék István fia. Zsigmond Istvánt nyomorék legényként jegyezték fel. 1837-ben a süketnéma Gergely Pendzsit, 1842-ben a hasonló fogyatékoságban szenvedő 21 éves Gergely Katát temették el.

A házasságkötések száma 1750—1868 között 233 volt. Ebből 54 házasság esetén a menyasszony vagy a vőlegény más faluból származott. Néhányat közülük meg is említünk: Bálint György feleségül vette búzaházi Márkos Sárát, Orbán István solymosi Simó Boriskát, Orbán Mihály ravai Kozma Mariát, Orbán István (gödörbeli) homoródszentpáli Csáka Annát, Orbán István nagysolymosi Szász Katát, Simó K. György kissolymosi Gergely Erzsébetet, Orbán János magyarzsákodi Simó Katát, Ferenc István magyarzsákodi Gergely Jucit, Zsigmond Sára feleségül ment gyöngyfalvi huszár Lőrincz Mártonhoz, Simó Sára adonjáni Szilágyi Sándorhoz, Rüszt István feleségül vette magyarzsákodi Béres Katát, Szász István magyarzsákodi Péter Rákhelt, Simó János nagysolymosi Paniti Juditot, Bálint Mihály magyarzsákodi Simó Katát, Bálint István nagysolymosi Magyarai Juditot, Simó Pál gagyai Kis Mariát, Bálint Balázs bordosi Vajda Juditot, Rüst József magyarzsákodi Gulácsi Juliannát vette feleségül.

Az 54 házasságkötésből a többit a szomszédos református és más felekezetű falubeliekkel kötötték.

SZÓSZÉK — ÚRASZTALA

BENCZÉDI FERENC

AZ IGAZI BÖJT

Mt 4,2—4

A böjt önmagunk és világunk megismerésének és megértésének nagy-szerű alkalmá. Híd, mely átvisz szennyes áradások felett; kéz, mely ki-ragad ingoványok mélybe húzó veszedelméből; fény, mely kivezet szen-vedélyekkel, gyarlóságokkal benőtt életünk sötét rengetegeiből. Farsang-tól mámoros testek, lelkek és gondolatok megtisztítója a böjt.

Gyakorlása a keresztények között Jézus 40 napos pusztai böjtölésé-nek emlékére vált szokássá, ami bizonyos ételektől való tartózkodásban nyilvánult meg. Jézus böjtje, az igazi böjt nem ilyen volt. Jézus böjtje akaratpróba, önmaga értékeinek, képességeinek számbavétele, fölmérése volt. Egy testi, lelki és szellemi leltár, melyet Isten és ember szolgálatára készített elő saját vágyainak háttérébe szorításával.

A pusztában való 40 napos tartózkodás, a megkísértés története eze-ket bizonyítja: erős küzdelmet kellett önmagával megvívnia. Az egyéni hírnév, dicsőség, hatalom felé nyújthatta volna ki kezét. Az egyéniségé-ben rejlő tömegre hatni tudó erő, képesség segítségével birtokába jutha-tott volna mindannak, ami sokaknak elérhetetlen álma, amelyért sokan mindent odaadnának: gyönyör, hatalmi mámor s az élvezetek minden földi formájában. Ha önző, egyéni érdek vezérli, kiegyezhetett volna a római hatalommal és a zsidóság vezető osztályaival. De az ő böjtje a lélek, a szellem — s ugyanakkor az Isten akaratát kutató ember böjtje volt. Isten akarata benne az egyéni vágy fölé emelkedik; önimádát helyébe Isten imádata diadalmaskodik benne. Az önmaga próbatételének 40 na-pos időszakában meggyőződéssé erősödik benne az a felismerés, hogy a lélek, a szellem több az anyagnál, ennek parancsát kell követni és nem a test kívánságát. Ennek a meggyőződésének ad hangot, mikor így szól: „nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, mely Isten szá-jából származik“.

Jézus számára a böjt nemcsak egy negatív jelenség volt: bizonyos ételektől való tartózkodás, testi vágyak háttérbe szorítása, hanem ugyan-akkor egy nagy indító, hajtó erő: a lélek, a szellem emelkedésére való egyszerű alkalom. Ekkor ébred rá, tudatosul benne az, hogy Isten az ő egyéni önfeláldozását — szolgálatát — követeli mások javáért. Megérti, hogy a szeretet parancsa a gyűlölet helyett, az igazság szava az önzés, a jogtalansággal és igazságtalansággal szemben, a jóságnak és a nemes cselekedeteknek a kifejtése az irigység és rosszakarat világában, ez az Isten akarata, és ennek az akaratnak engedelmessé kell szolgálnia földi életében. Ez az „Isten igéje“, mely fontosabb sors- és életformáló